

Η συμβολή των Κέντρων Γενετικής Βελτίωσης Ζώων στη στήριξη και ανάπτυξη της κτηνοτροφίας

Γεώργιος Μπέλλος & Δημήτριος Παππάς

Γεωπόνοι-Ζωοτέχνες (M. Sc), Υπ. Αγρ. Ανάπτ. & Τροφίμων, Κέντρο Γενετικής Βελτίωσης Ζώων Ιωαννίνων

- Στο άρθρο αυτό αναφέρεται συνοπτικά το ιστορικό ίδρυσης και λειτουργίας στη χώρα μας των πέντε Κέντρων Γενετικής Βελτίωσης Ζώων και περιγράφονται οι δραστηριότητες στις οποίες εμπλέκονται, στα πλαίσια των υφιστάμενων αρμοδιοτήτων τους. Από όλα αυτά προκύπτει ότι τόσο τα Κ.Γ.Β.Ζ. όσο και το προσωπικό τους, με τη συσσωρευμένη εμπειρία που διαθέτουν στην εφαρμογή εξειδικευμένων Προγραμμάτων Γενετικής Βελτίωσης και διατήρησης των σπάνιων εγχώριων φυλών ζώων, επιτέλεσαν τα τελευταία 30 χρόνια και συνεχίζουν να επιτελούν σημαντικό έργο στον τομέα της κτηνοτροφίας μας. Είναι υποχρέωση της πολιτείας, ιδιαίτερα στους δύσκολους καιρούς που διέρχεται η χώρα, να μεριμνήσει για τη μέγιστη αξιοποίηση της υπάρχουσας υποδομής και εμπειρίας. Αυτό επιβάλλεται από το ύψιστο δημόσιο συμφέρον που είναι αντίθετο με το πνεύμα των βίαιων συγχωνεύσεων - καταργήσεων υπηρεσιών του δημόσιου τομέα και ανακατανομών προσωπικού που αβασάνιστα τείνει να επικρατήσει.

1. Εισαγωγή

Τα πέντε Κέντρα Γενετικής Βελτίωσης Ζώων (Κ.Γ.Β.Ζ.) της χώρας μας αποτελούν αποκεντρωμένες διαπεριφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Υπ.Α.Α.Τ.) που ιδρύθηκαν το 1978. Εποπτεύονται από τη Γενική Δ/ση Ζωικής Παραγωγής και λειτουργούν σε επίπεδο τμήματος της Διεύθυνσης Εισροών Ζωικής Παραγωγής. Οι αρμοδιότητές τους περιγράφονται στον Οργανισμό του Υπ. Γεωργίας (αρθ. 154 του Π.Δ. 433/6-5-1977, ΦΕΚ 133/18-05-1977). Τα Κ.Γ.Β.Ζ. ανέλαβαν συστηματικά και εντατικά την εφαρμογή των Προγραμμάτων Γενετικής Βελτίωσης (Π.Γ.Β.) των παραγωγικών ζώων στη χώρα μας, ουσιαστικά από το 1980. Οι έδρες τους βρίσκονται στην Αθήνα, στη Νέα Μεσήμβρια Θεσσαλονίκης, στα Ιωάννινα, στην Καρδίτσα και στη Δράμα. Οι γεωγραφικές περιοχές δικαιοδοσίας του κάθε Κ.Γ.Β.Ζ. περιγράφονται αναλυτικά στον Πίνακα 1 και απεικονίζονται παραστατικά στο Χάρτη 1.

Οι δραστηριότητες των Κ.Γ.Β.Ζ. λαμβάνουν χώρα τόσο στην έδρα τους όσο και σε απομακρυσμένα δημοτικά διμερίσματα και κοινότητες των περιοχών αρμοδιότητάς τους όπου και βρίσκονται οι έδρες των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, με συχνές επισκέψεις των ειδικευμένων Γεωτεχνικών.

Στο εξωτερικό, Π.Γ.Β. εφαρμόζονται από το 1895, όταν στη Δανία ιδρύθηκε και λειτούργησε η πρώτη Ένωση ελέγχου γαλακτοπαραγωγής των αγελάδων. Κατά συνέπεια καθίσταται σαφές ότι στη χώρα μας τα τελευταία 30 χρόνια, που ιδρύθηκαν και λειτούργησαν τα Κ.Γ.Β.Ζ., έχει καταβληθεί titάνια προσπάθεια από όλους τους εμπλεκόμενους (Υπ.Α.Α.Τ., φορείς και κτηνοτρόφους) να επιτευχθούν

Χάρτης 1: Χάρτης απεικόνισης εδρών και περιοχών αρμοδιότητας των Κ.Γ.Β.Ζ.

στόχοι στον τομέα της γενετικής βελτίωσης που άλλες κτηνοτροφικά αναπτυγμένες χώρες, τους επέτυχαν σε 115 χρόνια. Είναι χαρακτηριστικό ότι σήμερα η έννοια της γενετικής βελτίωσης των ζώων είναι στο καθημερινό λεξιλόγιο όλων (κτηνοτρόφων, εισαγωγέων-εμπόρων ζώων κλπ) ακόμη κι αν στην πράξη οι περισσότεροι από αυτούς κατανοούν μόνο ένα πολύ μικρό μέρος της σημασίας της.

Το παρόν άρθρο έχει σκοπό να περιγράψει τις δραστη-

Πίνακας 1. Γεωγραφικές περιοχές αρμοδιότητας των Κ.Γ.Β.Ζ. και στοιχεία επικοινωνίας

Κ.Γ.Β.Ζ.	Γεωγραφικό διαμέρισμα	Νομοί	Επικοινωνία
Αθηνών	Αιγαίου νήσοι	Δωδεκάνησα, Κυκλάδες, Λέσβος, Σάμος, Χίος	Τηλ: 2103453944 e-mail: kgbz-ath@otenet.gr
	Ιονίου νήσοι	Ζάκυνθος, Κεφαλονιά	
	Κρήτη	Ηράκλειο, Λασιθί, Ρέθυμνο, Χανιά	
	Πελοπόννησος	Αργολίδα, Αρκαδία, Αχαΐα, Ηλεία, Κόρινθος, Λακωνία, Μεσσηνία	
	Στερεά Ελλάδα	Αττική, Αιτωλοακαρνανία, Βοιωτία, Εύβοια, Φωκίδα	
Νέας Μεσήμβριας Θεσσαλονίκης	Μακεδονία	Γρεβενά, Ημαθία, Θεσσαλονίκη, Καστοριά, Κιλκίς, Κοζάνη, Πέλλα, Πιερία, Σέρρες, Φλώρινα, Χαλκιδική	Τηλ: 2310714061-2 e-mail: kgbz_neas_mesimvrias@yahoo.gr
Ιωαννίνων	Ήπειρος	Άρτα, Θεσπρωτία, Ιωάννινα, Πρέβεζα	Τηλ: 2651035881 Τηλ.: 2651021686 e-mail: kgbzioan@otenet.gr
	Ιονίου νήσοι	Κέρκυρα, Λευκάδα	
Καρδίτσας	Θεσσαλία	Καρδίτσα, Λάρισα, Μαγνησία, Τρίκαλα	Τηλ: 2441077363-4 e-mail: kgbzk@otenet.gr
	Στερεά Ελλάδα	Ευρυτανία, Φθιώτιδα	
Δράμας	Θράκη	Έβρος, Ροδόπη, Ξάνθη	Τηλ: 2521046992 e-mail: kgbz_dra@otenet.gr
	Μακεδονία	Δράμα, Καβάλα	

ριότητες στις οποίες εμπλέκονται, στα πλαίσια των υφιστάμενων αρμοδιοτήτων τους, τα Κέντρα Γενετικής Βελτίωσης Ζώων που λειτουργούν στη χώρα μας καθώς και να αναδείξει τη συμβολή τους στη στήριξη και ανάπτυξη της κτηνοτροφίας.

2. Σύντομο ιστορικό της λειτουργίας των ΚΓΒΖ

Ο έλεγχος της γαλακτοπαραγωγής των προβάτων άρχισε να εφαρμόζεται στη χώρα μας από τις Δ/νσεις Γεωργίας, το 1960. Τα συλλεγόμενα στοιχεία όμως, μάλλον ποτέ δεν επεξεργάστηκαν ώστε να αποτελέσουν τη βάση για την κατάρτιση ενός συγκεκριμένου βελτιωτικού προγράμματος. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μην αντιλαμβάνονται οι ενασχολούμενοι με τη συλλογή των στοιχείων τη χρησιμότητά τους, σταδιακά χαλάρωσαν οι προσπάθειες και τελικά σταμάτησε κάθε σοβαρός έλεγχος της γαλακτοπαραγωγής (Παππάς και Βασιλείου, 1988).

Με την ίδρυση των Κ.Γ.Β.Ζ., οι προσπάθειες αυτές συστηματοποιήθηκαν και αρχικά κύριες δραστηριότητες των Κέντρων αποτέλεσαν οι εφαρμογές προγραμμάτων: α) σταθεροποίησης των εξωτερικών μορφολογικών χαρακτηριστικών των φυλών, β) ελέγχου αποδόσεων ασπρόμαυρων αγελάδων (Φωτογραφία 1) και αιγοπροβάτων και γ) τεχνητής σπερματέγχυσης στις ασπρόμαυρες αγελάδες με την συνεργασία των τοπικών Κτηνιατρικών Υπηρεσιών.

Στη συνέχεια, με την εμπειρία των επεξεργασμένων πρωτογενών στοιχείων οι δραστηριότητες επεκτάθηκαν, με την υποβοήθηση του εργαστηρίου Ζωοτεχνίας της Γεωπονικής Σχολής του Α.Π.Θ. και περιέλαβαν τους παρακάτω στόχους:

- τήρηση μητρώων και γενεαλογικών στοιχείων,

Φωτογραφία 1: Έλεγχος αποδόσεων σε αγελάδες γαλακτοπαραγωγής ασπρόμαυρης φυλής με χρήση αναλογικών ογκομετρικών συσκευών

- εκτίμηση γενετικών αξιών,
- αναβάθμιση πληθυσμών και ντόπιων φυλών,
- διάσωση και διατήρηση του αυτόχθονος γενετικού υλικού,
- οργάνωση των παραγωγών και λήψη κάθε πρόσφορου μέτρου που αποσκοπούσε στη βελτίωση του γενετικού υλικού,
- προσδιορισμό της σημασίας των εκτρεφόμενων φυλών αγροτικών ζώων, για τη γενετική βελτίωση και ανάπτυξη της κτηνοτροφίας,
- παραγωγή και διάθεση βελτιωμένου γενετικού υλικού με εφαρμογή ολοκληρωμένων Π.Γ.Β..

Την περίοδο από την ίδρυση των Κ.Γ.Β.Ζ. έως και το 2008, παράλληλα με την εφαρμογή Π.Γ.Β., εφαρμόστηκαν και δράσεις που ως στόχο είχαν την ενίσχυση της εφαρ-

Φωτογραφία 2: Κλωβοί σχεδιασμένων συζεύξεων (Boxes) για πρόβατα

μογής αυτών των προγραμμάτων. Τέτοιου είδους δράσεις που αφορούσαν κυρίως (αλλά όχι πάντα) τους κτηνοτρόφους που συμμετείχαν στον έλεγχο αποδόσεων στηρίχθηκαν κυρίως στη χορήγηση οικονομικών κινήτρων που προέρχονταν από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους και κατά καιρούς ήταν οι ακόλουθες:

- η παροχή άμεσων οικονομικών ενισχύσεων στους κτηνοτρόφους που συμμετείχαν στον έλεγχο των αποδόσεων ώστε το καινοτόμο, για την εποχή του και τη χώρα μας πρόγραμμα, να καταστεί ελκυστικό γι' αυτούς μέχρι την εμφάνιση των ωφελειών που θα προέκυπταν από την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων του (περίοδος εφαρμογής: 1978-1985),
- η παροχή οικονομικών ενισχύσεων σε αγελαδοτρόφους για την απομάκρυνση αγελάδων γαλακτοπαραγωγής χαμηλών αποδόσεων (περίοδος εφαρμογής: 1984-1994),
- η απογραφή και ο χαρακτηρισμός των ζωικών γενετικών πόρων σε όλη την ελληνική επικράτεια για την εκτίμηση του γενετικού υλικού που διέτρεχε κίνδυνο εξαφάνισης, σε συνεργασία με τα τμήματα Ζωικής Παραγωγής των Γεωπονικών Πανεπιστημίων και Σχολών (περίοδος 1996-2000),
- η επιδότηση της κατασκευής μόνιμων υποδομών κλωβών (Boxes) που χρησιμοποιήθηκαν για σχεδιασμένες συζεύξεις αιγοπροβάτων (Φωτογραφία 2) (περίοδος 2003-2008),
- η επιδότηση αγοράς υλικών που χρησιμοποιήθηκαν για τη διασφάλιση της επιτυχίας των σχεδιασμένων συζεύξεων (ποδιές για ανιχνευτές κριούς, υλικά συγχρονισμού οίστρου των ζώων που συμμετέχουν στις σχεδιασμένες συζεύξεις) (περίοδος 2003-2008),
- η μερική επιδότηση σε όλους τους αιγοπροβατοτρόφους της χώρας, για την προμήθεια αρρένων ζώων αναπαραγωγής ελληνικών φυλών από πιστοποιημένες εκμεταλλεύσεις του Π.Γ.Β. (περίοδος 2003-2008),
- η εφαρμογή με επιτυχία αλλά σε μικρή κλίμακα, προγράμματος απογονικής επιλογής κριών Καραγκούνικης φυλής, το οποίο διακόπηκε στη συνέχεια για οικονομικούς λόγους (περίοδος 1986-1992),
- η προώθηση δημιουργίας κτιριακών εγκαταστάσεων

Φωτογραφίες 3 & 4: Κέντρο Συγκέντρωσης και Διακίνησης Παραγώγων Φυλής Φριζάρτα στην Ακροποταμιά Άρτας

μέσω χρηματοδοτήσεων των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων (Μ.Ο.Π.) για τη διευκόλυνση της εμπορίας και διακίνησης αρνίων αναπαραγωγής [πχ. Κέντρο Εμπορίας Ελεγχόμενων Καραγκούνικων Αναπαραγωγικών Προβάτων στα μεγάλα Καλύβια Τρικάλων, Κέντρο Συγκέντρωσης και Διακίνησης Παραγώγων Φυλής Φριζάρτα στην Ακροποταμιά Άρτας (Φωτογραφία 3, 4) με δικαιούχους τους κατά τόπους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς] (περίοδος 1996-2000),

- η δημιουργία ιδιόκτητων σύγχρονων κτιριακών εγκαταστάσεων-υποδομών Κέντρων Γενετικής Βελτίωσης σταθμού εκτίμησης κληροδοτικών τιμών αρσενικών αιγοπροβάτων και ταύρων καθώς και τράπεζας γενετικού υλικού στην Καρδίτσα και στη Νέα Μεσήμβρια, (περίοδος 1994-1997),
- η επιδότηση της αγοράς τραπεζών σπέρματος για αγελαδοτρόφους (Φωτογραφία 5) (περίοδος 2003-2008),
- η δωρεάν διάθεση σε αγελαδοτρόφους που συμμετείχαν στο πρόγραμμα ελέγχου αποδόσεων, 205.850 δόσεων κατεψυγμένου σπέρματος. Το Υπουργείο Γεωργίας προμηθεύτηκε από προηγμένες ζωοτεχνικά χώρες, έπειτα από διεθνείς διαγωνισμούς, σπέρμα από ταύρους υψηλής γενετικής αξίας, ελεγμένους απογονικά (Ασημάκοπουλος, 2004) (περίοδος 1997-2008),
- η ενίσχυση της αγοράς σπέρματος ταύρων υψηλών ζωοτεχνικών προδιαγραφών καθώς και των δαπανών εφαρμογής της τεχνητής σπερματέγχυσης στις αγελαδοτροφικές εκμεταλλεύσεις που υπόκειντο σε έλεγχο αποδόσεων (περίοδος 2003-2008),
- η διοργάνωση σεμιναρίων κατάρτισης αγελαδοτρόφων σε συνεργασία με τοπικές Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, με σκοπό την εκμάθηση και τη λήψη σχετικής πιστοποίησης για την εφαρμογή τεχνητής σπερματέγχυσης στις

Φωτογραφία 5: Τράπεζες σπέρματος

αγελάδες των εκμεταλλεύσεών τους (περίοδος 2000-2008).

3. Υφιστάμενη κατάσταση: εφαρμογή προγραμμάτων και παράλληλο έργο

Τα Κ.Γ.Β.Ζ. είναι επιφορτισμένα από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων να εμπλέκονται και να εφαρμόζουν μια σειρά από προγράμματα (συχνότερα στα πλαίσια ευρωπαϊκών και πιο σπάνια εθνικών χρηματοδοτήσεων) και να αναπτύσσουν συνεργασίες. Τα προγράμματα στα οποία σήμερα εμπλέκονται καθώς και το έργο που παράλληλα επιτελούν παρουσιάζονται συνοπτικά στη συνέχεια:

3.1. Εφαρμογή και έλεγχος προγραμμάτων γενετικής βελτίωσης στα πλαίσια της Δράσης 3.4 «Διατήρηση Γενετικών Πόρων στην Κτηνοτροφία» του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 «Αλέξανδρος Μπαλτατζής»

Στα πλαίσια του εν λόγω προγράμματος, από τις αρχές του 2009, εφαρμόζονται επιμέρους δράσεις: 1) τήρησης γενεαλογικών βιβλίων και μητρώων, 2) ελέγχου αποδόσεων (ποσοτικών ή/και ποιοτικών χαρακτηριστικών γάλακτος) και 3) ενημέρωσης και παροχής συμβουλών για τη

χρήση του κατάλληλου γενετικού υλικού, σε εγχώριες φυλές αγροτικών ζώων (βοοειδή, πρόβατα, αίγες, ιπποειδή). Το πρόγραμμα υλοποιείται από αναγνωρισμένους φορείς αναπαραγωγής καθαρών φυλών καθώς και από Ενώσεις και Συνεταιρισμούς που διαθέτουν νομική υπόσταση και ασκούν κτηνοτροφικές δραστηριότητες οι ίδιοι ή/και τα μέλη τους, οι οποίοι και επιχορηγούνται σε ποσοστό από 70% έως 100%, ανάλογα με την εφαρμοζόμενη δράση. Ο συνολικός του προϋπολογισμός ανέρχεται σε 22,4 εκατ. Ευρώ, εκ των οποίων 20 εκατ. Ευρώ είναι η Δημόσια Δαπάνη (προερχόμενα από Εθνικούς και Κοινοτικούς πόρους) και 2,4 εκατ. Ευρώ η ιδιωτική συμμετοχή.

Σύμφωνα με στοιχεία των Κ.Γ.Β.Ζ. που αναφέρονται στον Ιούνιο 2011, σε πανελλαδικό επίπεδο από 26 δικαιούχους φορείς, ελέγχονται συνολικά 1.210 εκτροφές με 155.920 ζώα που ανήκουν σε 20 διαφορετικές φυλές αγροτικών ζώων (αιγοπρόβατα, βοοειδή και ίπποι).

Στον Πίνακα 2, παρουσιάζονται συγκεντρωτικά ο αριθμός των ελεγχόμενων φυλών, εκτροφών, ζώων και δικαιούχων φορέων ανά είδος ζώου που υλοποιούν τη Δράση 3.4.

Στον Πίνακα 3 παρουσιάζονται πιο αναλυτικά, οι δικαιούχοι που έχουν αναλάβει την υλοποίηση της Δράσης 3.4, το είδος, η φυλή και ο αριθμός των ελεγχόμενων εκμεταλλεύσεων και ζώων ανά Κ.Γ.Β.Ζ.. Για τους περισσότερους δικαιούχους, την τρέχουσα περίοδο βρίσκεται σε εξέλιξη διαδικασία επέκτασης εφαρμογής του προγράμματος που υλοποιούν, μέχρι και τον Δεκέμβριο 2014.

Έχοντας υπόψη ότι με την έναρξη των Π.Γ.Β. στη χώρα μας το 1978, ελέγχονταν 220 εκτροφές με 13.000 ζώα (αιγοπρόβατα και αγελάδες) και ενδεικτικά το 2004, ελέγχονταν 540 εκτροφές με 73.500 ζώα (αιγοπρόβατα και αγελάδες) καθίσταται σαφές ότι όλο και περισσότεροι κτηνοτρόφοι πανελλαδικά αντιλαμβάνονται τη μεγάλη σημασία των Π.Γ.Β. και συμμετέχουν ενεργά σε αυτά.

Παρά τη μεγάλη δυναμική των Π.Γ.Β., ο ελεγχόμενος πληθυσμός κυρίως των αιγοπροβάτων, δεν επαρκεί για την κάλυψη των αναγκών της χώρας σε επιλεγμένα καθαρόαιμα ζώα αναπαραγωγής και καταβάλλονται προσπάθειες για περαιτέρω επέκτασή τους. Την αδυναμία αυτή εκμεταλλεύονται ορισμένοι έμποροι ζώων που εισάγουν από το εξωτερικό και διαδίδουν στους προβατοτρόφους φυλές αιγοπροβάτων αμφιβόλου παραγωγικής κατεύθυνσης, γενετικής αξίας και προσαρμοστικότητας με αποτέλεσμα (εκτός των υπολοίπων) να θέτουν μακροπρόθεσμα σε αμφισβήτηση την ελληνικότητα ορισμένων αναγνωρισμένων

Πίνακας 2. Αριθμός των ελεγχόμενων φυλών, εκτροφών, ζώων και δικαιούχων φορέων ανά είδος ζώου που υλοποιούν τη Δράση 3.4 (στοιχεία Ιουνίου 2011)

Είδος ζώου	Αρ. ελεγχόμενων φυλών	Αρ. δικαιούχων	Αρ. εκτροφών	Αρ. ελεγχόμενων ζώων
Πρόβατα	15	16	545	99.548
Αίγες	1	2	42	8.520
Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής	1	5 (+2)	417	44.100
Βουβάλια	1	1	28	2.829
Ίπποι	2	2	178	923
Σύνολο όλων των ειδών	20	26	1.210	155.920

Πίνακας 3. Δικαιούχοι που έχουν αναλάβει την υλοποίηση της Δράσης 3.4, είδος, φυλή και αριθμός των ελεγχόμενων ζώων ανά Κ.Γ.Β.Ζ. (στοιχεία Ιουνίου 2011)

Κ.Γ.Β.Ζ.	Επωνυμία δικαιούχου	Είδος ζώου	Ελεγχόμενες φυλές	Αριθμός ελεγχόμενων εκμ/λεύσεων	Αριθμός ελεγχόμενων ζώων
Αθηνών	Αγροτικός Συνεταιρισμός Ζακύνθου	Πρόβατα	Ζακύνθου	9	860
	Ένωση Γαλακτοκομικών Συνεταιρισμών Σφακίων		Σφακίων	80	10.776
	1) Αγρ. Συνεταιρισμός Παρακοίλων, 2) Ελαιουργικός-Γαλακτοκομικός Συνεταιρισμός Αγ. Παρασκευής 3) Αγρ. Συνεταιρισμός Σκαλοχωρίου		Λέσβου	103	22.553
	Αγροτικός Συνεταιρισμός Κύμης		Κύμης	13	904
	Κτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Δ. Ελλάδας		Αγρινίου	4	798
			Άρτας (Φριζάρτα)	28	5.541
	Ένωση μικρόσωμης φυλής αλόγων Σκύρου	Άλογα	Σκύρου	33	133
Νέας Μεσήμβριας Θεσσαλονίκης	Α.Σ. Προβατοτρόφων φυλής Χίου «Μακεδονία»	Πρόβατα	Χίου	39	14.552
	Α.Σ. Προβατοτρόφων Ν. Σερρών φυλής Σερρών «Ο Στρυμών»		Σερρών	32	5.637
	Ένωση Φυλής Χολστάιν Ελλάδας	Αγελάδες	Ασπρόμαυρη	128	27.094
	Α.Σ. Κάτω Πορροΐων Σερρών			65	3.613
	Α.Σ. Τερπύλου Κιλκίς			45	2.983
	Ε.Α.Σ. Γιαννιτών Πέλλας			15	1.215
	Ε.Α.Σ. Γρεβενών	Άλογα	Πίνδου	145	790
	Κτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Βουβαλοτρόφων Ελλάδας	Βούβαλος	Ελληνικός	28	2.829
Ιωαννίνων	Αγροτικός Συνεταιρισμός Προβατοτρόφων Αναπαραγωγής Προβάτων Φυλής Φριζάρτα	Πρόβατα	Άρτας (Φριζάρτα)	45	4.800
	Ένωση Μετακινούμενων Κτηνοτρόφων Ηπείρου		Κατσικάς	5	1.729
			Καλαρρύτεκη	2	941
			Σαρακατσάνικη	1	40
Αγελαδοτροφικός Συν/σμός Άρτας-Πρέβεζας	Αγελάδες	Ασπρόμαυρη	35	1890	
Καρδίτσας	Ένωση Αγρ. Συν/σμών Λάρισας-Τυρνάβου-Αγιάς	Αγελάδες	Ασπρόμαυρη	49	2.615
		Πρόβατα	Καλαρρύτεκη Σαρακατσάνικο	18	5.858
	Καραγκούνικο		83	8.933	
	Γλώσσης Σκοπέλου Πηλίου		48	5.915	
	Χίου		12	3.726	
	Ένωση Αγροτικών Κτηνοτροφικών Συνεταιρισμών Καρδίτσας	Αίγες	Σκοπέλου	20	2.290
Κτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Εκτροφέων Αιγών φυλής Σκοπέλου	22			6.230	
Δράμας	Ένωση Γαλακτοκομικών Συνεταιρισμών Δράμας-Καβάλας	Αγελάδες	Ασπρόμαυρη	80	4.690
		Πρόβατα	Χίου Σαρακατσάνικη	23	5.985
	Σύνολο	Αιγοπρόβατα +βοοειδή +ιπποειδή		1.210	155.920

προϊόντων Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (Π.Ο.Π.).

Επισημαίνεται ότι μέχρι σήμερα έχουν αναγνωριστεί

από το Υπ.Α.Α.Τ. δύο φορείς αναπαραγωγής καθαρών φυλών (για τη φυλή προβάτων Χίου: ο Α.Σ. Προβατοτρόφων φυλής Χίου «Μακεδονία» και για την ασπρόμαυρη αγελά-

δα: η Ένωση Φυλής Χολσταίν Ελλάδας) και στόχος αποτελεί η δημιουργία ενός φορέα για κάθε μία από τις κυρίαρχες τουλάχιστον φυλές. Οι φορείς καθαρών φυλών έχουν την ευθύνη διαχείρισης της φυλής τους σε εθνικό επίπεδο και ως βασική τους υποχρέωση είναι η τήρηση του γενεαλογικού βιβλίου και η υλοποίηση του προγράμματος ελέγχου γενεαλογίας και αποδόσεων της φυλής που διαχειρίζονται, σύμφωνα με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία.

Δεν είναι στις προθέσεις του παρόντος άρθρου να περιγράψει αναλυτικά τα επιτεύγματα των Π.Γ.Β. αναλυτικά για κάθε φυλή. Ενδεικτικά όμως παρατίθενται δύο διαγράμματα (Διάγραμμα 1 και 2) που παριστάνουν γραφικά την εξέλιξη της γαλακτοπαραγωγής από την έναρξη αυτών έως και το 2010, για τις φυλές που σήμερα ελέγχονται από τους ανωτέρω φορείς καθαρής φυλής (προβάτων: Χίου και αγελάδων: ασπρόμαυρη).

Αξίζει να σημειωθεί επίσης ότι ο ΕΛ.Ο.ΓΑ.Κ. διαθέτει τα εργαστήριά του για την εφαρμογή ατομικών μετρήσεων των συστατικών του γάλακτος των γαλακτοπαραγωγικών ζώων, μέτρο το οποίο εφαρμόζεται προοδευτικά και σε συνεργασία με τις οργανώσεις των κτηνοτρόφων που συμμετέχουν στα Π.Γ.Β. από το 2009. Με τον τρόπο αυτό στηρίζεται ουσιαστικά, η τεχνική διαχείριση των κτηνοτροφικών μονάδων και τίθεται η βάση για την εισαγωγή ενός νέου συστήματος τιμολόγησης στο γάλα το οποίο θα βασίζεται στο μικροβιακό φορτίο, τα σωματικά κύτταρα και τα συστατικά του γάλακτος.

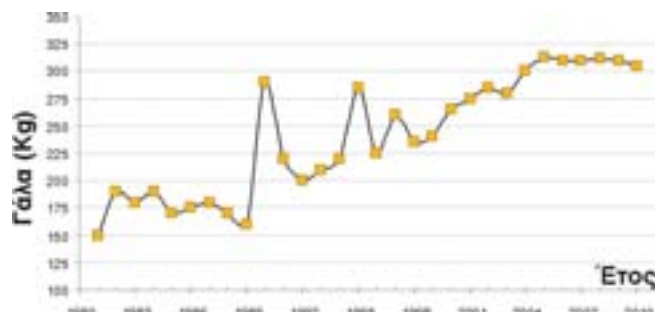
Λόγω του μεγάλου όγκου των συλλεγόμενων δεδομένων και προκειμένου αυτά να είναι αξιοποιήσιμα, τα στοιχεία καταχωρούνται σε εξειδικευμένα πληροφοριακά συστήματα (IRIS, e-data, AMNOS). Πρόκειται για καινοτόμα εξελιγμένα πληροφοριακά συστήματα κεντρικής διαχείρισης βάσης δεδομένων, προσαρμοσμένα να λειτουργούν για διεθνείς οργανισμούς που ασχολούνται με τη γενετική βελτίωση, που έχουν στόχο την εξαγωγή αποτελεσμάτων, όπως στοιχείων διαχείρισης της αγέλης-ποιμνίου, ταυτοποίησης και καταχώρησης, πλήρους συστήματος τήρησης γενεαλογικού βιβλίου, ελέγχου αποδόσεων, σωματομετρήσεων, γενετικής αξιολόγησης.

Συμβολή των Π.Γ.Β. στην στήριξη και ανάπτυξη της κτηνοτροφίας. Όπως ήδη έχει αναφερθεί, στα πλαίσια εφαρμογής της Δράσης 3.4 γίνεται τήρηση γενεαλογικών βιβλίων εγχώριων φυλών αγροτικών ζώων, έκδοση γενεαλογικών πιστοποιητικών, έλεγχος αποδόσεων των ζώων και παράλληλα οργανώνονται δραστηριότητες ενημέρωσης και παροχής συμβουλών για τη χρήση του κατάλληλου γενετικού υλικού, για την κάθε περιοχή και κτηνοτρόφο. Με τις ενέργειες αυτές διασφαλίζονται σε επίπεδο κτηνοτρόφων τα ακόλουθα οφέλη:

- αύξηση των αποδόσεων των ελεγχόμενων εκτροφών εγχώριων φυλών και διάδοση μέρους της βελτίωσης και σε μη ελεγχόμενες εκτροφές,
- παραγωγή πιστοποιημένου ζωικού αναπαραγωγικού υλικού εγχώριων φυλών αγροτικών ζώων και διάθεση αυτού, κατά κύριο λόγο σε κτηνοτρόφους που επιθυμούν να βελτιώσουν τις αποδόσεις των ποιμνίων τους

Διάγραμμα 1: Εξέλιξη γαλακτοπαραγωγής 305 ημερών των αγελάδων ασπρόμαυρης φυλής, στο Κ.Γ.Β.Ζ. Νέας Μεσήμβριας, κατά τα έτη 1978-2010

Διάγραμμα 2: Εξέλιξη γαλακτοπαραγωγής προβάτων φυλής Χίου, στο Κ.Β.Ζ. Νέας Μεσήμβριας, κατά τα έτη 1981-2010

Φωτογραφία 6: Αφίσα ενημερωτικής ημερίδας που συνδιοργάνωσαν οι δύο αναγνωρισμένοι πανελλήνιοι φορείς αναπαραγωγής ζώων, στην έκθεση Zootechnia 2011

αλλά και σε νέους αγρότες και κτηνοτρόφους που υλοποιούν σχέδια βελτίωσης,

- καταγραφή της γενεαλογίας των ζώων με ότι αυτό συνεπάγεται για την ιχνηλασιμότητα των κτηνοτροφικών

Πίνακας 4. Αριθμός και ειδικότητες απασχολούμενων στα πλαίσια της Δράσης 3.4 πανελλαδικά (στοιχεία Ιουνίου 2011)

Ειδικότητα	Αριθ. πανελλαδικά
Γεωπόνοι	19
Τεχνολόγοι Γεωπονίας	7
Επιστημονικοί Τεχνικοί Σύμβουλοι	10
Τεχνίτες συλλογής στοιχείων (ελεγκτές)	77
Χειριστές - Μηχανικός Η/Υ	24
Διοικητικοί-Οικονομικός	7
Σύνολο	144

προϊόντων,

- προώθηση της εμπορίας των ζώων αντικατάστασης, υψηλής γενετικής αξίας,
- συμμετοχή φορέων καθαρών φυλών, Αγροτικών Συνεταιρισμών και Ενώσεων σε ζωοτεχνικές εκθέσεις (π.χ. Zootechnia 2009 και 2011) για προβολή και προώθηση των εγχώριων φυλών,
- κατάρτιση κτηνοτρόφων που συμμετέχουν στην αντίστοιχη δράση του Π.Γ.Β. με διοργάνωση ενημερωτικών ημερίδων και παροχή τεχνικών συμβουλών για τη βελτίωση της τεχνικής (εκτροφή, αναπαραγωγή και διατροφή) και οικονομικής διαχείρισης των εκτροφών τους (Φωτογραφία 6).

Τα γενικότερα οφέλη που προκύπτουν για την οικονομία της χώρας μας από την σωστή εφαρμογή των Π.Γ.Β. είναι:

- περιορίζεται η απώλεια πολύτιμου συναλλάγματος για την προμήθεια ζώων ξενικών φυλών,
- αυξάνεται η επάρκεια της χώρας μας σε γάλα και γαλακτοκομικά προϊόντα,
- βελτιώνονται οι αποδόσεις των ποιμνίων που προμηθεύονται βελτιωμένα ζώα,
- εργάζονται 144 εργαζόμενοι διαφόρων ειδικοτήτων (επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό) στους 25 δικαιούχους της δράσης 3.4, οι περισσότεροι εκ των οποίων

Φωτογραφίες 7, 8 & 9: Άλογο Πίνδου, Καλαρρύτεκα πρόβατα, Βραχυκερατικές αγελάδες

δημιουργήθηκαν κατά κύριο λόγο με σκοπό την ανάληψη των Π.Γ.Β. και οι οποίοι εδρεύουν σε αγροτικές περιοχές που χαρακτηρίζονται από υψηλά ποσοστά ανεργίας (Πίνακας 4).

3.2. Εφαρμογή του προγράμματος απειλούμενων με εγκατάλειψη φυλών αγροτικών ζώων

Όπως είναι γνωστό (Ρογδάκης, 2001· Παπαβασιλείου κ.ά., 2005), οι φυλές που απειλούνται με εγκατάλειψη δε χαρακτηρίζονται για τις υψηλές τους αποδόσεις σε γάλα αλλά η ιδιαιτερότητά τους έγκειται στο γεγονός ότι στο πέρασμα των αιώνων έχουν προσαρμοστεί σε αντίξοες τοπικές εδαφοκλιματικές συνθήκες, είναι ανθεκτικές, λιτοδίαιτες και μπορούν και αξιοποιούν τους φτωχούς ορεινούς βοσκοτόπους που διαφορετικά, θα παρέμεναν αναξιοποίητοι.

Στη χώρα μας στη διάρκεια των δεκαετιών '50 και '60, η πολιτική των ανεξέλεγκτων διασταυρώσεων και της χωρής σχεδιασμό τεχνητής σπερματέγχυσης καθώς και η αδυναμία εφαρμογής στις δεκαετίες '60 και '70 Π.Γ.Β. στηριζόμενων στην επιλογή μέσα στην καθαρή φυλή, κατά το πρότυπο άλλων χωρών, σε συνδυασμό με τη θεμιτή αναζήτηση από τον κτηνοτρόφο της αύξησης της παραγωγικότητας του ποιμνίου του, ήταν οι βασικές αιτίες που κάποιες μικρές σε όγκο φυλές υπέστησαν αλλοιώσεις που έφτασαν σε ορισμένες περιπτώσεις μέχρι τον πλήρη αφανισμό τους (Χατζημηνάογλου, 1999).

Για τη διατήρηση των σπανίων φυλών έχουν διεθνώς

Πίνακας 5. Αριθμός ενταγμένων εκμεταλλεύσεων και ζώων στο «Πρόγραμμα απειλούμενων με εγκατάλειψη φυλών αγροτικών ζώων» κατά είδος, φυλή και Κ.Γ.Β.Ζ. (στοιχεία Ιουνίου 201

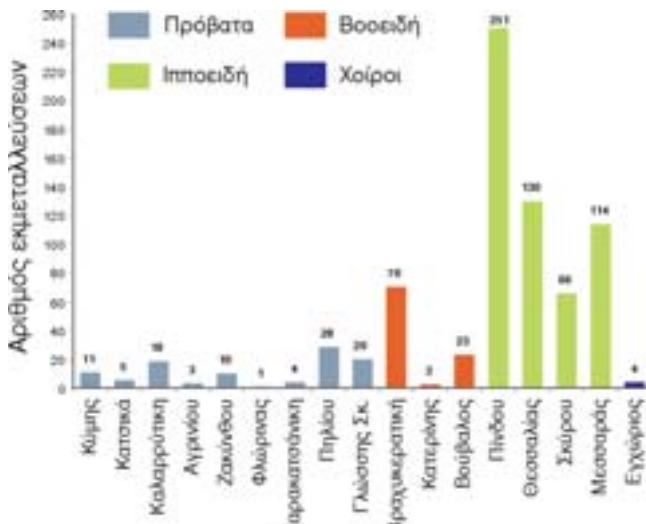
Κ.Γ.Β.Ζ.	Είδος ζώου	Ελεγχόμενες φυλές	Αριθμός ενταγμένων εκμεταλλεύσεων	Αριθμός ζώων
Αθηνών	Πρόβατα	Αγρινίου	3	653
		Κύμης	11	749
		Ζακύνθου	10	920
	Βοοειδή	Ελληνικός βούβαλος	1	80
		Βραχυκερατική	61	3.037
	Ιπποειδή	Σκύρου	64	155
		Πίνδου	4	49
		Μεσσαράς	114	256
	Χοίροι	Εγχώριος ελληνικός	1	36
	Νέας Μεσήμβριας Θεσσαλονίκης	Πρόβατα	Φλώρινας, ελαγονίας	1
Βοοειδή		Ελληνικός βούβαλος	19	2.512
Ιπποειδή		Πίνδου	152	2.259
		Θεσσαλίας	16	125
Ιωαννίνων	Πρόβατα	Κατσικά	5	2.225
		Καλαρρύτεκη	1	837
		Σαρακατσάνικη	1	39
	Βοοειδή	Βραχυκερατική	5	478
		Ελληνικός βούβαλος	1	49
	Ιπποειδή	Πίνδου	7	215
		Θεσσαλίας	1	86
	Χοίροι	Εγχώριος ελληνικός	2	85
Καρδίτσας	Πρόβατα	Καλαρρύτεκη	17	5.733
		Πηλίου	28	3.072
		Γλώσσης Σκοπέλου	20	2.908
		Σαρακατσάνικη	2	976
	Βοοειδή	Κατερίνης	2	241
		Βραχυκερατική	1	141
		Ελληνικός βούβαλος	1	63
	Αίγες	Σκοπέλου	47	9.121
	Ιπποειδή	Πίνδου	82	548
		Θεσσαλίας	113	453
Σκύρου		2	41	
Δράμας	Πρόβατα	Σαρακατσάνικη	1	225
	Βοοειδή	Βραχυκερατική	3	197
		Ελληνικός βούβαλος	1	54
	Ιπποειδή	Πίνδου	6	122
	Χοίροι	Εγχώριος ελληνικός	1	50

αναπτυχθεί διάφοροι μέθοδοι και τεχνικές (Λίγδα, 2011, Λίγδα και Καρκαβέλια, 2009). Στα πλαίσια των προσπαθειών που καταβάλλονται στη χώρα μας για τη διαφύλαξη των φυλών αγροτικών ζώων που απειλούνται με εγκατάλειψη, το Υπ.Α.Α.Τ. εκμεταλλεύσιμο σχετικά ευρωπαϊκά κονδύλια στα πλαίσια αγροπεριβαλλοντικών προγραμμάτων, χορηγεί οικονομικές ενισχύσεις σε κτηνοτρόφους που εκτρέφουν ζώα σπανίων φυλών τα οποία έχουν τα

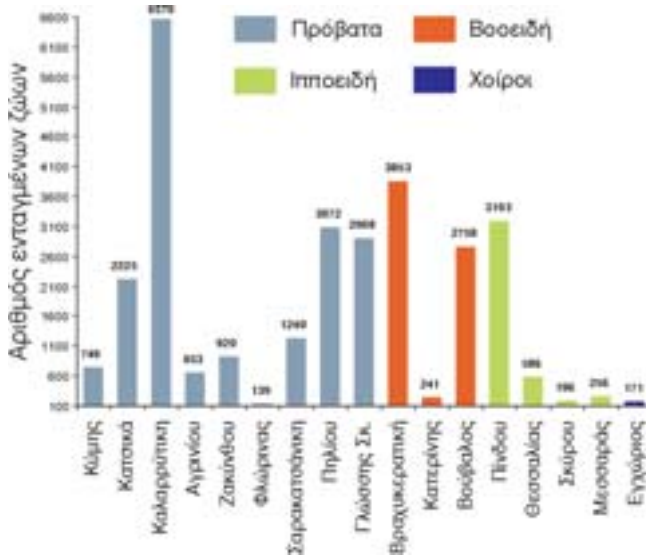
χαρακτηριστικά της φυλής, στις περιοχές προέλευσης και φυσικής κατανομής (Φωτογραφίες 7, 8 & 9). Στόχος των οικονομικών ενισχύσεων είναι να αντισταθμιστεί η απώλεια εισοδήματος που απορρέει από τη μειωμένη παραγωγικότητα που συνήθως τις χαρακτηρίζει.

Όλα τα επιδοτούμενα ζώα εγγράφονται σε γενεαλογικά βιβλία ή σε μητρώα καθαρόαιμης φυλής τα οποία τηρούνται από τα υπεύθυνα για το σκοπό αυτό Κ.Γ.Β.Ζ. και παράλ-

Διάγραμμα 3: Αριθμός ενταγμένων εκμεταλλεύσεων στο «Πρόγραμμα απειλούμενων με εγκατάλειψη φυλών αγροτικών ζώων» κατά είδος ζώου και φυλή (Ιούνιος 2011)

Διάγραμμα 4: Αριθμός ενταγμένων ζώων στο «Πρόγραμμα απειλούμενων με εγκατάλειψη φυλών αγροτικών ζώων» κατά είδος ζώου και φυλή (Ιούνιος 2011)

ληλα σε ορισμένες φυλές προβάτων (πχ: Κατσικά, Καλαρρύτεκη) εφαρμόζεται και έλεγχος αποδόσεων.

Ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων που εντάχθηκαν στο πρόγραμμα διατήρησης αυτόχθονων φυλών (Μέτρο 3.7 του Άξονα 3 του Ε.Π.Α.Α. 2000-2006) καθώς και των εκτρεφόμενων ζώων κατά είδος, φυλή και Κ.Γ.Β.Ζ., παρουσιάζονται στον Πίνακα 5.

Στα Διαγράμματα 3 και 4, παρουσιάζονται παραστατικά ο αριθμός των ενταγμένων εκμεταλλεύσεων και ζώων (αντίστοιχα) στο εν λόγω πρόγραμμα, ανά είδος και φυλή σε πανελλαδικό επίπεδο.

Για την τρέχουσα περίοδο, οι δράσεις που σχετίζονται με τη διατήρηση των σπανίων φυλών εντάσσονται στη Δράση 3.1: Διατήρηση απειλούμενων αυτόχθονων φυλών αγροτικών ζώων, του υπομέτρου 3: Ειδικές δράσεις για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, του μέτρου 2.1.4 Γεωργοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις, του Προγράμματος Αγροτικής Ανά-

Φωτογραφία 10: Ταυρίδια και μοσχίδες της φυλής Limousine

πτυξης 2007-2013 «Αλέξανδρος Μπαλτατζής». Το αμέσως προσεχές διάστημα αναμένεται να δημοσιευτεί η προκήρυξη για ένταξη των κτηνοτρόφων που οι εκμεταλλεύσεις τους πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις.

3.3. Πρόγραμμα ενίσχυσης κτηνοτρόφων ορεινών και ημιορεινών περιοχών

Στα πλαίσια εφαρμογής του Κανονισμού 73/2009 (άρθρο 68, παρ.1 περίπτωση β) του Συμβουλίου και του Κανονισμού 1120/2009 της Επιτροπής, τα Κ.Γ.Β.Ζ. έπειτα από επιτόπιες πιστοποιήσεις στις εκμεταλλεύσεις ορεινών και ημιορεινών περιοχών χορηγούν βεβαιώσεις ή αποσπάσματα Γενεαλογικών Βιβλίων για τη λήψη πρόσθετων και συμπληρωματικών ενισχύσεων (Φωτογραφία 10) στους τομείς του αιγοπροβείου (ζώα αυτόχθονων φυλών), του βόειου και του μοσχαρίσιου κρέατος (μοσχίδες αναπαραγωγής και θηλάζουσες αγελάδες).

Κατά τη διάρκεια του 2011 (μέχρι σήμερα) από τα Κ.Γ.Β.Ζ. έχουν χορηγηθεί σχετικές βεβαιώσεις για 55.216 αιγοπρόβατα και 14.080 βοοειδή που συνεπάγονται σημαντικό οικονομικό όφελος για τους δικαιούχους κτηνοτρόφους.

3.4. Εφαρμογή Προγράμματος Επιτήρησης & Ελέγχου / Εκρίζωσης Μεταδοτικών Σπογγωδών Εγκεφαλοπαθειών (Τρομώδης Νόσος του Προβάτου -Scrapie)

Σε συνεργασία με τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες των περιοχών ευθύνης κάθε Κ.Γ.Β.Ζ., το έτος 2007 ξεκίνησε για πρώτη φορά στη χώρα μας, η πιλοτική εφαρμογή Προγράμματος Επιτήρησης & Ελέγχου/Εκρίζωσης Μεταδοτικών Σπογγωδών Εγκεφαλοπαθειών (τρομώδης νόσος του προβάτου-Scrapie) σε πρόβατα εγχώριων φυλών του πυρήνα αναπαραγωγής. Στη συνέχεια, οργανωτικές δυσχέρειες απόληξαν την εφαρμογή του ανωτέρω προγράμματος. Σήμερα αυτό εφαρμόζεται μεμονωμένα από Συνεταιρισμούς που παράγουν και εμπορεύονται αιγοπρόβατα αναπαραγωγής εγχώριων φυλών με στόχο να διακινούν ζώα ανθεκτικά και απαλλαγμένα από μεταδοτικές σπογγώδεις εγκεφαλοπάθειες, δίνοντας με τον τρόπο αυτό πρόσθετη αξία στο

Φωτογραφία 11: Ενημερωτικά έντυπα για διάφορες φυλές ζώων

προϊόν τους.

3.5. Χορήγηση βεβαιώσεων σε κτηνοτρόφους στα πλαίσια διαφόρων προγραμμάτων

Έπειτα από αιτήσεις ενδιαφερομένων κτηνοτρόφων και επιτόπιες επισκέψεις-πιστοποιήσεις των αρμόδιων γεωτεχνικών υπαλλήλων των Κ.Γ.Β.Ζ. στις εκμεταλλεύσεις τους, εκδίδονται βεβαιώσεις που συνήθως περιγράφουν εξωτερικά χαρακτηριστικά των ζώων ή χαρακτηρίζουν την εκτρεφόμενη φυλή και που χρησιμοποιούνται σε πληθώρα προγραμμάτων όπως: τα Σχέδια Βελτίωσης, το πρόγραμμα Νέων Αγροτών, εγγραφή βοοειδών στην Κτηνιατρική βάση δεδομένων, αποζημιώσεις ΕΛ.Γ.Α., ενισχύσεις Ο.Π.Ε.Κ.Ε.ΠΕ. και παλαιότερα το ποιοτικό παρακράτημα βοείου κρέατος, αιγοπροβείου γάλακτος και της κατανομής ποσοτήτων αναφοράς αγελαδινού γάλακτος.

3.6. Συνεργασία με εκπαιδευτικά ερευνητικά ιδρύματα

Η συνεργασία των Κ.Γ.Β.Ζ. με τις Γεωπονικές Σχολές της χώρας μας είχε ξεκινήσει από τη δεκαετία του 1980, αρχικά για τη δημιουργία ειδικών βάσεων δεδομένων για την καταχώρηση στοιχείων γενεαλογίας και αποδόσεων αιγοπροβάτων και αγελάδων γαλακτοπαραγωγής ώστε να διευκολυνθεί η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων (ο όγκος των οποίων μεγάλωνε συνεχώς και δεν ήταν πλέον αξιοποιήσιμος) και η εκτίμηση της γενετικής αξίας των ζώων. Στη συνέχεια συνεχίστηκε για την καταγραφή και ταυτοποίηση των εγχώριων σπανίων φυλών αγροτικών ζώων (δεκαετία 1990). Ιδιαίτερα κατά την τελευταία δεκαετία, η εν λόγω συνεργασία με τις Γεωπονικές Σχολές και τα Τμήματα Ζωικής Παραγωγής των εκπαιδευτικών ερευνητικών ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι.) της χώρας μας καθίσταται όλο και στενότερη σε θέματα που σχετίζονται με την έρευνα και την εφαρμογή της στη Γενετική Βελτίωση αλλά και στη Ζωική Παραγωγή γενικότερα.

Πιο συγκεκριμένα, δέκα (10) ειδικοί επιστήμονες των ερευνητικών ιδρυμάτων της χώρας μας έχουν αναλάβει συνεργασία, ως Τεχνικοί Σύμβουλοι, με Συνεταιρισμούς

και Ενώσεις που εφαρμόζουν Π.Γ.Β. με σκοπό την επιστημονική στήριξή τους. Για πρώτη φορά ίσως σε τόσο μεγάλο βαθμό στη χώρα μας, καθίσταται εφικτή η διασύνδεση της έρευνας που έχει επιτευχθεί στον τομέα της Γενετικής Βελτίωσης Ζώων με τις πραγματικές ανάγκες των κτηνοτρόφων καθώς και η εφαρμογή των αποτελεσμάτων της στην πράξη.

Παράλληλα, πλήθος μεταπτυχιακών εργασιών και διδακτορικών διατριβών έχουν εκπονηθεί τα τελευταία χρόνια, αξιοποιώντας τα στοιχεία των ελέγχων αποδόσεων και γενεαλογίας από αρκετές ελληνικές φυλές αγροτικών ζώων (Ασημακόπουλος, 2004· Κοτσαφτίκη, 2011· Κουτσοτόλης, 2005· Ηλία, 2010· Μπασδαγιάννη, 2006· Νικολάου, 2002 & 2006· Παπαβασιλείου, 2003· Πιλαφίδης, 2010· Τσιώκος, 2007).

3.7. Έκδοση ενημερωτικών εντύπων – Δημοσιεύσεις

Το γεωτεχνικό προσωπικό των Κ.Γ.Β.Ζ., στην πλειοψηφία του σήμερα αποτελείται από Γεωπόνους-Ζωοτέχνες κατόχους μεταπτυχιακών και διδακτορικών τίτλων σε όλο σχεδόν το φάσμα της Ζωικής Παραγωγής και με μεγάλη εργασιακή εμπειρία στο αντικείμενο της Γενετικής Βελτίωσης. Έχει προβεί σε δημοσιεύσεις τόσο επιστημονικών όσο και εκλαϊκευμένων άρθρων σε περιοδικά και εφημερίδες κτηνοτροφικού ενδιαφέροντος, σε επιστημονικές ανακοινώσεις σε πανελλήνια και διεθνή συνέδρια Ζωικής Παραγωγής καθώς επίσης και στην έκδοση ενημερωτικού έντυπου υλικού (αφίσες, φυλλάδια) για θέματα γενετικής βελτίωσης και διατήρησης σπανίων φυλών (είτε αυτόνομα ως Κ.Γ.Β.Ζ. είτε σε συνεργασία με Αγροτικούς Κτηνοτροφικούς Συνεταιρισμούς και Ενώσεις), που απευθύνεται κυρίως σε κτηνοτρόφους (Φωτογραφία 11).

3.8. Εισαγωγή καινοτομιών

Κατά τη διάρκεια εφαρμογής των Π.Γ.Β. οι κτηνοτρόφοι που συμμετείχαν σε αυτά, πρώτοι από όλους τους συναδέλφους τους υιοθέτησαν, είτε εκούσια ή και ακούσια τους, μια σειρά από καινοτομίες στο χώρο της ζωικής παραγωγής που στη συνέχεια εξαπλώθηκαν ή αναμένεται να εξαπλωθούν σύντομα και στους υπόλοιπους συναδέλφους τους.

Τέτοιες καινοτομίες που πριν την εφαρμογή Π.Γ.Β. οι περισσότερες δεν υπήρχαν καν ως έννοιες στη Χώρα μας αλλά σήμερα μπορεί να θεωρούνται κοινός τόπος για την πλειοψηφία των ενασχολούμενων με την κτηνοτροφία, είναι:

- η μέτρηση της παραγόμενης ποσότητας γάλακτος σε ατομικό επίπεδο εντός της αγέλης ή του ποιμνίου,
- η προμήθεια και χρήση ογκομετρητών γάλακτος για ατομική μέτρηση της παραγόμενης ποσότητας σε εκμεταλλεύσεις που διαθέτουν αμελκτήρια (Φωτογραφία 1),
- η εφαρμογή ατομικής σήμανσης των ζώων [αρχικά με ενώτια και στη συνέχεια πιλοτικά με ηλεκτρονικούς τρόπους σήμανσης (στομαχικοί βόλοι και ηλεκτρονικά ενώτια)] (Φωτογραφία 12),

Φωτογραφία 12: Χορήγηση από το στόμα ηλεκτρονικού στομαχικού βώλου με ειδικό πιστόλι εφαρμογής σε κριό φυλής Άρτας

- ο έλεγχος των ποιοτικών χαρακτηριστικών του γάλακτος ατομικά για τα ζώα τους,
- η προμήθεια τραπεζών σπέρματος από αγελαδοτρόφους,
- η εφαρμογή και καθιέρωση της τεχνητής σπερματέγχυσης στις αγελάδες γαλακτοπαραγωγής με τη δωρεάν παραχώρηση σε αυτούς δόσεων σπέρματος ταύρων υψηλής γενετικής αξίας,
- η εφαρμογή σχεδιασμένων συζεύξεων,
- η συμμετοχή Αγροτικών Συνεταιρισμών και Ενώσεων σε ζωοτεχνικές εκθέσεις για την προβολή και προώθηση των φυλών σε πανελλαδικό και διεθνές επίπεδο (Φωτογραφία 13),
- η έκδοση ενημερωτικών εντύπων για προβολή των εγχώριων φυλών (Φωτογραφία 14).
- η δημιουργία και λειτουργία δικτυακών τόπων για την προβολή και προώθηση αρκετών φυλών αγροτικών ζώων, πχ:
  - www.holstein.gr,
  - www.frizarta.gr,
  - <http://xiosbreed.com>,
  - <http://www.provataserron.gr>,
  - <http://www.skyrianhorsesociety.gr/main-content/to-skuriano-alogo/perigraf.html>

καθώς και η προβολή των ελληνικών φυλών μέσα από την ιστοσελίδα του Υπ.Α.Α.Τ. (www.minagric.gr/greek/2.8_zwa_anaparagwgis_menu.html) από όπου μπορεί ο οποιοσδήποτε ενδιαφερόμενος υποψήφιος αγοραστής, να ενημερωθεί για τα διαθέσιμα, προς πώληση, ζώα αναπαραγωγής κάθε φυλής.

4. Συμπεράσματα – Προοπτικές

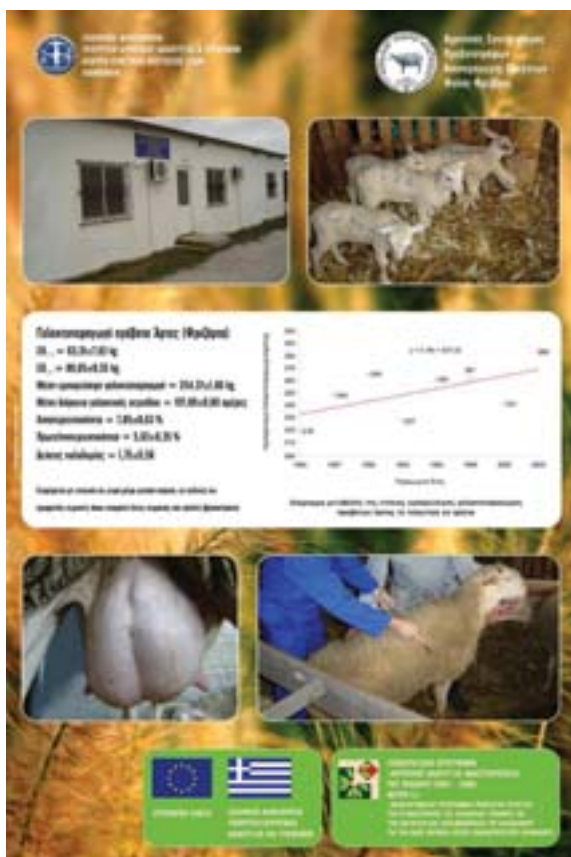
Λαμβάνοντας υπόψη όσα αναφέρθηκαν μέχρι τώρα, καταφαίνεται η σημαντική συμβολή των Κ.Γ.Β.Ζ., κατά κύριο λόγο, σε πρακτικά θέματα Ζωικής Παραγωγής. Κατά τα τελευταία χρόνια, με την εφαρμογή νέων πολιτικών στον τομέα της γεωργικής παραγωγής, αποδυναμώθηκε ο ρό-

Φωτογραφία 13: Ενημερωτικό περίπτερο προβολής και προώθησης του προβάτου Λέσβου, στην έκθεση Zootechnia 2011

λος των οργάνων και των υπηρεσιών εφαρμογής της, τόσο σε κεντρικό όσο και περιφερειακό επίπεδο με αποτέλεσμα τη σταδιακή μετατροπή των περισσότερων γεωτεχνικών Δημόσιων Υπηρεσιών σε γραφειοκρατικούς μηχανισμούς. Ειδικότερα στον τομέα της Ζωικής Παραγωγής, δεν απέμεινε πλέον Δημόσια Υπηρεσία (Δ.Υ.) στην περιφέρεια, για παροχή τεχνικών οδηγιών και υπηρεσιών στον Έλληνα κτηνοτρόφο. Τα Κ.Γ.Β.Ζ. της χώρας μας, είναι πλέον ίσως η μόνη Δ.Υ. που παρέμεινε για να καλύπτει το κενό επιτόπιας ενημέρωσης στους συνεργαζόμενους κτηνοτρόφους.

- Από τα στοιχεία ελέγχου των αποδόσεων που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα στους πληθυσμούς των αιγοπροβάτων και των βοοειδών της χώρας μας, έχει διαπιστωθεί ότι υπάρχει μεγάλη παραλλακτικότητα σε ζωοτεχνικά χαρακτηριστικά που παρουσιάζουν έντονο ενδιαφέρον (γαλακτοπαραγωγή, πολυδυμία, λιποπαραγωγή κλπ). Ένα μεγάλο μέρος της παρατηρούμενης παραλλακτικότητας (τόσο μεταξύ των ατόμων κάθε ελεγχόμενου πληθυσμού όσο και μεταξύ των πληθυσμών κάθε είδους) οφείλεται σε γενετικά αίτια γεγονός που σημαίνει ότι υπάρχει το κατάλληλο γενετικό υλικό, το οποίο εάν αξιοποιηθεί με συστηματικά και ολοκληρωμένα Π.Γ.Β. μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική περαιτέρω αύξηση της παραγωγικότητας.
- Οι καθαρόαιμες γαλακτοπαραγωγικές φυλές προβάτων που κατά καιρούς έχουν εισαχθεί στη χώρα μας, δεν προσεγγίζουν τις αποδόσεις που φαίνεται να εμφανίζουν στις χώρες προέλευσής τους καθώς απαιτούν ιδιαίτερες συνθήκες στέγασης, διατροφής, υγιεινής και διαχείρισης που ο μέσος Έλληνας κτηνοτρόφος αδυνατεί συνήθως να τους παρέχει. Οι καλοί και προοδευτικοί κτηνοτρόφοι της χώρας μας εκτρέφοντας ελληνικές φυλές (πχ. Άρτας, Χίου, Καραγκούνικης κλπ) έχουν καρπώσει όλα αυτά τα χρόνια, τα αποτελέσματα της γενετικής προόδου από την εφαρμογή των Π.Γ.Β.. Η συνέχιση αυτών των προγραμμάτων και η εντατικοποίηση της παραγωγής πιστοποιημένων ζώων αναπαραγωγής θα συμβάλει στην αύξηση της παραγωγικότητας των εκμεταλλεύσεων.

Φωτογραφία 14: Ενημερωτική αφίσα προβολής του προβάτου Άρτας

- Τα Κ.Γ.Β.Ζ. αξιοποιώντας την εμπειρία τους στο θέμα των ελληνικών φυλών προβάτων και αιγών, θα μπορούσαν, ακόμη πιο ενεργά εάν τους χορηγηθούν αντίστοιχες αρμοδιότητες, να αποτελέσουν ασπίδα για τη διασφάλιση της ελληνικότητας της φέτας, είτε εμπλεκόμενα σε ενημερώσεις των αιγοπροβατοτρόφων της χώρας μας είτε πραγματοποιώντας πιστοποιήσεις, σε συνεργασία με τον Ο.Π.Ε.Γ.Ε.Π. – AGROCERT, για τη διαπίστωση των εκτρεφόμενων φυλών (δειγματοληπτικά ή και κατόπι καταγγελιών) σε αιγοπροβατοτροφικές εκμεταλλεύσεις που παραδίδουν γάλα στα τυροκομεία για την παρασκευή προϊόντων Π.Ο.Π..
- Οι γονοτυπικές αναλύσεις για έλεγχο της Scrapie θα πρέπει να επεκταθούν άμεσα σε όλες τις εκτροφές αιγοπροβάτων που διακινούν ζώα αναπαραγωγής ώστε τα δεδομένα να λαμβάνονται υπόψη κατά το σχεδιασμό των συζεύξεων με αποτέλεσμα την παραγωγή και διακίνηση ζώων αναπαραγωγής, ανθεκτικών στη Scrapie. Σε αντίθετη περίπτωση, ελλοχεύει μακροπρόθεσμο κίνδυνος διατάραξης της υφιστάμενης δομής της ελληνικής αιγοπροβατοτροφίας.
- Δεδομένου ότι περίπου το 90% των αιγοπροβάτων στη χώρα μας είναι προϊόντα διασταυρώσεων διαφόρων φυλών με μη σταθερές αποδόσεις, τα Κ.Γ.Β.Ζ. θα μπορούσαν να συμβάλλουν στη γενετική αναβάθμισή τους με χρήση του κατάλληλου για την κάθε περιοχή αναπαραγωγικού υλικού.
- Αξιοποιώντας τα προγράμματα κατάρτισης των Ινστι-

τούτων Επιμόρφωσης του Εθνικού Κέντρου Δημόσια Διοίκησης, το γεωτεχνικό προσωπικό των Κ.Γ.Β.Ζ., θα μπορούσε να καταρτιστεί σε νέες διεθνείς εξελίξεις στη Γενετική Βελτίωση και ιδιαίτερα σε θέματα αξιοποίησης των σύγχρονων βιοτεχνολογικών μεθόδων αναπαραγωγής (τεχνητή σπερματέγχυση, εμβρυοπαραγωγή, εμβρυομεταφορά, κλωνοποίηση) καθώς και των τεχνικών της γονιδιακής τεχνολογίας (χαρτογράφηση γονιδιώματος, διαπίστωση γονιδίων με μεγάλες επιδράσεις στις παραγωγικές ιδιότητες, ανίχνευση φορέων υποτελών γονιδίων, διαπίστωση των συγγενικών σχέσεων μεταξύ ατόμων και φυλών ζώων).

- Με στόχο και τη μείωση του κόστους μετακίνησης και διανομής των αρμοδίων υπαλλήλων, θα μπορούσε να λάβει χώρα κεντρικός επανασχεδιασμός και ανακατανομή των περιοχών αρμοδιότητας των Κ.Γ.Β.Ζ. λαμβάνοντας υπόψη τις νέες οδικές αρτηρίες που κατασκευάστηκαν ή επίκειται να ολοκληρωθούν (Ιόνια, Εγνατία Οδός και κάθετοι άξονες της κλπ) φέρνοντας πιο κοντά περιοχές που παλαιότερα ήταν δύσκολο να προσεγγιστούν από κάποια Κ.Γ.Β.Ζ..
- Ολοκληρωμένες προτάσεις έχουν γίνει κατά το παρελθόν για την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό της λειτουργικής δομής των Κ.Γ.Β.Ζ. (Ρογδάκης, 1995, Λιάνος και Ρογδάκης, 2001) ώστε να μπορούν να υποστηρίξουν ευέλικτα και αποτελεσματικά την εκτέλεση των καθηκόντων ενός εκσυγχρονισμένου έργου για τη γενετική βελτίωση των γαλακτοπαραγωγικών πληθυσμών ζώων της χώρας, οι οποίες όμως έως σήμερα έχουν παραμείνει στις καλένδες.
- Για την ελληνική νοοτροπία, μεγάλο «μειονέκτημα» των Π.Γ.Β. που στηρίζονται στην επιλογή μέσα στην καθαρή φυλή αποτελούν η απαιτούμενη μακροχρόνια προσπάθεια, η συνέπεια και η συνέχεια καθώς και η επαρκής και αδιάκοπη χρηματοδότησή τους. Το όφελος από την εφαρμογή τέτοιων προγραμμάτων γίνεται αντιληπτό σε βάθος χρόνου, όμως από την άλλη μεριά είναι μόνιμο, προσθετικής φύσεως και μεταβιβάσιμο στους απογόνους.

Την περίοδο που διανύουμε γινόμαστε μάρτυρες βίαιων συγχωνεύσεων-καταργήσεων υπηρεσιών-οργανισμών καθώς και ανακατανομών προσωπικού σε ολόκληρο το φάσμα του Δημοσίου τομέα. Από όσα αναφέρθηκαν στο παρόν άρθρο συνάγεται ότι, τόσο τα Κ.Γ.Β.Ζ. όσο και το προσωπικό τους, με τη συσσωρευμένη εμπειρία που διαθέτουν στην εφαρμογή εξειδικευμένων Προγραμμάτων Γενετικής Βελτίωσης και διατήρησης σπανίων φυλών, επιτέλεσαν τα τελευταία 30 χρόνια και συνεχίζουν να επιτελούν σημαντικό έργο στον τομέα της κτηνοτροφίας της χώρας μας και θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα μέγιστης αξιοποίησής τους προς όφελος όλων (κτηνοτροφίας, εργαζομένων, Πολιτείας).

Ευχαριστίες εκφράζονται στους συναδέλφους των υπολοίπων Κ.Γ.Β.Ζ. για τα χρήσιμα στοιχεία που μας διέθεσαν καθώς και στον πρώην Προϊστάμενο του Κ.Γ.Β.Ζ. Ιωαννίνων κ. Η. Ζώτο, για την κριτική ανάγνωση του κειμένου. Οι

φωτογραφίες του παρόντος άρθρου προέρχονται από το προσωπικό αρχείο των συγγραφέων και ο χάρτης 1 σχεδιάστηκε από τη συνάδελφο Π. Παπαπέτρου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ασημακόπουλος Α., 2004. Περιγραφή και οικονομική αξιολόγηση του προγράμματος ελέγχου αποδόσεων των αγροτικών ζώων στην Ελλάδα. Εργαστήριο Γενικής και Ειδικής Ζωοτεχνίας, Τμήμα Ζωικής Παραγωγής, Γ.Π.Α.. Αθήνα
2. Ηλία Α., 2010. Συντελεστές διόρθωσης της γαλακτοπαραγωγής στο πρόβατο της φυλής της Άρτας. Εργαστήριο Γενικής και Ειδικής Ζωοτεχνίας, Τμήμα Επιστήμης Ζωικής Παραγωγής και Υδατοκαλλιεργειών, Γ.Π.Α.. Αθήνα
3. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 73/2009 του Συμβουλίου της 19ης Ιανουαρίου 2009, σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης για τους γεωργούς στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς, για την τροποποίηση των Κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 1290/2005, (ΕΚ) αριθ. 247/2006, (ΕΚ) αριθ. 378/2007 και για την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1782/2003. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 30/16-99, 31-01-2009
4. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1120/2009 του Συμβουλίου της 29ης Οκτωβρίου 2009, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης που προβλέπεται στον τίτλο III του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 73/2009 του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης για τους γεωργούς στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 316/1-26, 02-12-2009
5. Κοινή Υπουργική Απόφαση 571/06-02-2004. «Εφαρμογή Μέρους 3.7 «Πρόγραμμα Απειλούμενων με εγκατάλειψη Φυλών Αγροτικών Ζώων» του Γεωργοπεριβαλλοντικού Άξονα του Εγγραφο Προγραμματισμού Αγροτικής Ανάπτυξης 2000-2006 (ΕΠΑΑ) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1257/1999 του Συμβουλίου για τη στήριξη της Αγροτικής Ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) – Τμήμα Εγγυήσεων»
6. Κοινή Υπουργική Απόφαση 324132/8-9-2008. «Καθορισμός πλαισίου εφαρμογής της Δράσης 3.4, Μέτρο 214 του Άξονα 2, του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 «Αλέξανδρος Μπαλτατζής» για τη Διατήρηση γενετικών πόρων στην κτηνοτροφία». ΦΕΚ 1900Β/17-09-2008
7. Κοτσαφτίκη Α., 2011. Σχήμα γενετικής διαχείρισης και βελτίωση φυλών προβάτων με μικρό πληθυσμό-εφαρμογή στη φυλή Κασικιάς. Μεταπτυχιακή Διατριβή. Γεωπονική Σχολή, Α.Π.Θ.. Θεσσαλονίκη
8. Κουτσοτόλης Η., 2005. Παράγοντες που επηρεάζουν τη γαλακτοπαραγωγή στο μπουτσικό πρόβατο και συντελεστές διόρθωσης της γαλακτοπαραγωγής. Εργαστήριο Γενικής και Ειδικής Ζωοτεχνίας, Τμήμα Ζωικής Παραγωγής, Γ.Π.Α.. Αθήνα
9. Λιάνος Ν. και Ε. Ρογδάκης, 2001. Εξέταση της αναδιοργάνωσης της γενετικής βελτίωσης των γαλακτοπαραγωγικών πληθυσμών ζώων στην Ελλάδα. Αγροτική Έρευνα, 24 (2): 3-20
10. Λίγδα Χ., 2011. Στρατηγικές διαχείρισης των φυλών αγροτικών ζώων με μικρό πληθυσμό. Γεωργία-Κτηνοτροφία, 1: 58-62
11. Λίγδα Χ. και Ε. Καρκαβέλια, 2009. Η διατήρηση και βιώσιμη ανάπτυξη των Γενετικών Πόρων των αγροτικών ζώων. Γεωργία-Κτηνοτροφία, 2: 66-68
12. Μπασδαγιάννη Ζ., 2006. Συμβολή στην προώθηση της γενετικής βελτίωσης του προβάτου στην Ελλάδα: αξιοποίηση του ελέγχου γαλακτοπαραγωγής προβατίνων της φυλής Χίου. Διδακτορική Διατριβή. Εργαστήριο Ζωοτεχνίας, Τομέας Ζωικής Παραγωγής, Ιχθυολογίας, Οικολογίας και Προστασίας Περιβάλλοντος, Κτηνιατρική Σχολή, Α.Π.Θ.. Θεσσαλονίκη
13. Νικολάου Μ., 2002. Εκτίμηση φαινοτυπικών και γενετικών παραμέτρων στο πρόβατο Μυτιλήνης (Λέσβου). Μεταπτυχιακή Διατριβή. Εργαστήριο Γενικής και Ειδικής Ζωοτεχνίας, Τμήμα Ζωικής Παραγωγής, Γ.Π.Α.. Αθήνα
14. Νικολάου Μ., 2006. Προγραμματισμός της Γενετικής Βελτίωσης του προβάτου φυλής Λέσβου. Διδακτορική Διατριβή. Εργαστήριο Γενικής και Ειδικής Ζωοτεχνίας, Τμήμα Ζωικής Παραγωγής, Γ.Π.Α.. Αθήνα
15. Παπαβασιλείου Δ., 2003. Μελέτη των μορφολογικών και αναπαραγωγικών χαρακτηριστικών του προβάτου Άρτας. Διδακτορική Διατριβή. Εργαστήριο Γενικής και Ειδικής Ζωοτεχνίας, Τμήμα Ζωικής Παραγωγής, Γ.Π.Α.. Αθήνα
16. Παπαβασιλείου Δ., Νικολάου Μ. και Γ. Μπέλλος, 2005. Γενετική βελτίωση των αγροτικών ζώων και διατήρηση αυτόχθονων φυλών. Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου Τεχνολογίας Ζωικής Παραγωγής: Κτηνοτροφία ολικής ποιότητας, σελ. 52-66, Άρτα, 3-4 Ιουνίου. Εκδότης: Τμήμα Ζωικής Παραγωγής Τ.Ε.Ι. Ηπείρου
17. Παππάς Β. και Χ. Βασιλείου, 1988. Έλεγχος των αποδόσεων στα πρόβατα. Μέθοδος, παρούσα κατάσταση, προτάσεις βελτίωσης. Επιθεώρηση Ζωοτεχνικής Επιστήμης, Ειδ. Έκδ., 5: 129-137
18. Π.Δ. 433/6-5-1977 (αρθ. 154), Περί Οργανισμού του Υπουργείου Γεωργίας, ΦΕΚ 133/18-05-1977
19. Πιλαφίδης Ο., 2010. Ανάλυση των στοιχείων από τις μετρήσεις σωματικών κυττάρων στο γάλα αγελάδων γαλακτοπαραγωγής. Μεταπτυχιακή Διατριβή. Γεωπονική Σχολή, Α.Π.Θ.. Θεσσαλονίκη
20. Ρογδάκης Ε., 1995. Γενετική βελτίωση αγροτικών ζώων. Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου: Κτηνοτροφική πολιτική. Θέσεις-προσανατολισμοί, Γιάννενα 10-11-12 Νοεμβρίου 1994. Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, Θεσσαλονίκη
21. Ρογδάκης Ε., 2001. Οι σπάνιες εγχώριες φυλές προβάτων. Γεωργία-Κτηνοτροφία, 8:17-22
22. Τσιώκος Δ., 2007. Η επίδραση της διαθεσιμότητας μοσχίδων αντικατάστασης στην εφαρμογή του προγράμματος γενετικής βελτίωσης των αγελάδων φυλής Χολστάϊν στην Ελλάδα. Μεταπτυχιακή Διατριβή. Γεωπονική Σχολή, Α.Π.Θ.. Θεσσαλονίκη
23. Χατζημηνάου Ι., 1999. Οι ελληνικές φυλές προβάτων. Γεωργία-Κτηνοτροφία, Αφιέρωμα Αιγοπροβατοτροφία, 10: 21-35.

Διευκρίνιση υπουργείου Οικονομικών για την εξαίρεση ακινήτων γεωργικής ή κτηνοτροφικής χρήσης από το έκτακτο ειδικό τέλος της ΔΕΗ

Εγγραφή απάντηση στο βουλευτή της Νέας Δημοκρατίας, κ. Γιώργο Καρασμάνη απέστειλε η αρμόδια υπηρεσία του υπουργείου Οικονομικών, σε ερωτήσή του σχετικά με την «εξαίρεση κτηνοτροφικών χώρων που στεγάζουν ζώα από την επιβολή του έκτακτου ειδικού τέλους ακινήτων ηλεκτροδοτούμενων δομημένων επιφανειών».

Στην απάντηση την οποία υπογράφει ο αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών, κ. Παντελής Οικονόμου, αναφέρεται ότι: «Όταν συντρέχει περίπτωση απαλλαγής ακινήτων που έχουν αποκλειστικά γεωργική ή κτηνοτροφική χρήση, απαιτείται η ύπαρξη τιμολογίου γεωργικής χρήσης, κατά την 17^η Σεπτεμβρίου 2011. Η πληροφορία της χρήσης λαμβάνεται από το πεδίο Κωδικός Χρήσης Τιμολογίου της βάσης πληροφοριών του

Διαχειριστή Δικτύου της Δ.Ε.Η. την 17^η Σεπτεμβρίου 2011 και στις περιπτώσεις αυτές ο λογαριασμός ηλεκτρικού ρεύματος που εκδίδεται δεν περιλαμβάνει το Ε.Ε.Τ.Η.Δ.Ε.»

Συνεργασία Περιφέρειας και φορέων για τη διατήρηση του ισχύοντος καθεστώτος της «Δωδώνη» Α.Ε.

Ευρεία σύσκεψη με αντικείμενο τη γαλακτοβιομηχανία «Δωδώνη» πραγματοποιήθηκε στις 31 Οκτωβρίου στην Περιφέρεια Ηπείρου, μετά από πρόσκληση του Περιφερειάρχη κ. Αλέξανδρου Καχριμάνη. Κατά τη διάρκεια της σύσκεψης έγινε ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τις εξελίξεις που προδιαγράφονται μετά και την πρόσληψη συμβούλου από την ΑΤΕ για την μεταβίβαση των μετοχών που κατέχει στη γαλακτοβιομηχανία. Ο Περιφερειάρχης σε δηλώσεις του υπογράμμισε την αναγκαιότητα να παραμείνει αλώβητη η γαλακτοβιομηχανία από την λαίλαπα της οικονομικής κρίσης και διαβεβαίωσε ότι εξακολουθεί να ισχύει σχετικό αίτημα του Περιφερειακού Συμβουλίου.

Φρέσκο φρούτο; ...Έτοιμο!

almme
GROWERS

100%
φυσικό
προϊόν

Κάθε φορά που θέλετε το αγαπημένο σας φρούτο... προϊόντα από την almme. Όλη η φρεσκάδα και το άρωμα της φύσης γίνονται τώρα η δροσερή απόλαυση για κάθε στιγμή. Δοκιμάστε τα φρεσκοκομμένα φρούτα όπως δεν τα είχατε ποτέ φανταστεί: σε υπέροχο ζελέ ή φρουτοσαλάτα.

Η φύση τελικά έχει τον τρόπο να σας ξαφνιάζει!

almme
GROWERS

ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ - ΚΟΥΛΟΥΡΑ ΗΜΑΘΙΑΣ

ΤΗΛ.: 23310 97700, FAX: 23310 97176, e-mail: almme@otenet.gr, <http://www.almme.gr>

Γεωργία

ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

Γίνε συνδρομητής στο περιοδικό

- έντυπη συνδρομή 60 €
- ηλεκτρονική συνδρομή 50 €

Τι κερδίζεις;

- άμεση έγκυρη ενημέρωση σε όλα τα θέματα του αγροτικού τομέα
- έκπτωση 10-40% στα βιβλία των εκδόσεων ΑγροΤύπος
- έκπτωση 20% στα προηγούμενα αφιερώματα του περιοδικού
- δωρεάν πρόσβαση στη βάση "Φυτοπροστατευτικά"
- μη ξεχάσετε να καταχωρήσετε τα στοιχεία σας στις βάσεις: Επιχειρήσεις ή Αγροπροϊόντα, για τους επιχειρηματίες ή τους παραγωγούς αντίστοιχα

Νέο
Αφιέρωμα
πατάτα

τηλ. επικοινωνίας

2106142550 - 2108064002

site: www.agrotypos.gr